

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет біології, географії і екології
Кафедра соціально-економічної географії
Херсонський відділ Українського географічного товариства

Інститут географії Національної академії наук України
Українське географічне товариство
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Щецинський університет (Польща)

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
(З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ: ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

3-4 ЖОВТНЯ 2019 РОКУ
М. ХЕРСОН

Затверджено відповідно до рішення
вченої ради Херсонського державного університету.
Протокол № 3 від 30.09.2019 р.

Редакційна колегія:

Барановський М. – доктор географічних наук, професор
Гукалова І. – доктор географічних наук, старший науковий співробітник;
Мальчикова Д. – доктор географічних наук, доцент;
Маруняк Є. – доктор географічних наук, старший науковий співробітник;
Пилипенко І. – доктор географічних наук, доцент (голова редакційної колегії);
Руденко Л. – доктор географічних наук, професор, академік НАН України;
Топчісв О. – доктор географічних наук, професор;
Чаплінський П. – доктор географічних наук, професор;
Нападовська Г. – відповідальний секретар.

Рецензенти:

З.В. Філончук – кандидат педагогічних наук, завідувач навчально-методичної лабораторії географії та економіки КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»;

С.Г. Кіріяк – кандидат географічних наук, директор Херсонського гідрометеорологічного технікуму.

Р 32 Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю), м. Херсон, 3-4 жовтня 2019 р. / За заг. ред. І. Пилипенка, Д. Мальчикової. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 276 с.

ISBN 978-966-916-913-6

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення» (з міжнародною участю), яка відбулась у Херсонському державному університеті 3-4 жовтня 2019 р.

Опубліковані результати суспільно-географічних, природничих, геоекологічних досліджень, які висвітлюють різноманіття України в контексті постановки проблем регіонального розвитку та пошуку шляхів їх вирішення. Викладені досліджені в галузі методики викладання природничих і географічних дисциплін. Для науковців, аспірантів, студентів, вчителів та всіх, хто цікавиться проблемами регіонального розвитку.

УДК 913(477)(063)

ЗМІСТ

B. Osóch, O. Czapska The western pomerania concept of traditional product routes	10
І.А. Арсененко, І.А. Донець, О.З. Байтеряков, А.О. Курдельчук Проблеми та перспективи розвитку фестивального туризму в Україні	13
І.А. Арсененко, Л.М. Донченко, Г.О. Тарасова, В.О. Боровик Функціональні аспекти розвитку курорту «Бердянськ»	15
І.А. Арсененко, О.М. Левада, Ц.В. Кириченко, В.М. Іванова Проблеми та перспективи розвитку етнографічного туризму в Запорізькому Приазов'ї	18
О.О. Афоніна Вплив процесів заміщення на трудові ресурси Чернігівської області	20
О.Б. Багмет Оцінювання антропогенної трансформації рельєфу	23
М.О. Барановський Трансформація ринку праці старопромислових регіонів (на прикладі Донецької області)	26
О.А. Бездухов Застосування кластерного підходу до дослідження розподілення твердих побутових відходів (на прикладі Чернігівської області)	28
В.В. Безуглий, З.В. Бойко Сучасні демографічні трансформації в агломераціях Дніпропетровщини ...	31
Н.В. Белоусова, М.П. Стецюк, Т.А. Левковська, А.С. Лугова Проблеми незаконної забудови міст України на прикладі міста Києва та шляхи їх вирішення	34
М.Д. Бикова, В.Г. Щабельська Виробничі території Києва: напрями і проблеми розвитку в трансформаційний період	36
Л.М. Богасьорова Вплив трансформаційних процесів сільськогосподарського виробництва на розвиток ОГН	39
В.С. Богасьорова Суспільно-географічний аналіз виробництва сільськогосподарської продукції різними формами господарювання	41
Ю.В. Бондар Гирлова область Дніпра в умовах антропогенної трансформації	43
С.Д. Бранн, О.Л. Дронова, Л.Г. Руденко Зміни життя і діяльності української географічної спільноти в результаті вторгнення військових формувань Росії в Україну	46

О.В. Вдовиченко, І.В. Охременко Еколого-геоморфологічний аналіз території Херсонської області	50
М.М. Вишня Досвід застосування геоінформаційного картографування в оцінюванні техногенних небезпек в регіонах України	53
С.О. Воєвода Суспільно-географічний аналіз здоров'я матері та дитини в Україні	55
Л.М. Воловик Особливості розвитку агробізнесу столичного регіону (на прикладі Київської області).....	57
В.П. Воровка Ландшафтні дослідження берегової смуги Азовського моря	60
А.М. Герасимчук Геоморфологічне різноманіття кліфів у береговій зоні півострова Гіркий Кут.....	64
А.В. Головка Сучасні проблеми гідромеліорації на території Херсонської області	67
О.В. Горміз Аналіз стану впровадження процедури оцінки впливу на довкілля в Чернігівській області.....	70
І.І. Грабар, М.А. Петровська Структура земельного фонду Городецького району (Львівська обл.) як чинник формування геоекологічної ситуації	73
А.В. Гришук Міста України як студентський об'єкт відвідувань	76
Ю.В. Гріневич Концептуальні засади еколого безпечного використання, відновлення та охорони водних ресурсів та екосистем	78
І.В. Гукалова Немонетарні фактори формування якості життя населення регіонів України в контексті інклюзивного суспільного поступу	81
Д.Д. Гурова, В.М. Бонтей Географія кінотуризму України	84
О.В. Давидов, Н.О. Роскос, О.М. Роскос Особливості дії штормових нагонів у районі Генічеської дельти	87
О.В. Давидов, І.М. Котовський, М.О. Зінченко Катастрофічні синоптичні коливання рівня моря в межах мілководних заток Чорного та Азовського морів	90
В.О. Дем'янюк Розвиток овочівництва в період трансформаційних процесів в сільському господарстві.....	93

Б.Г. Денисик, О.О. Денисик Прирічкові рекреаційні осередки і геоекотони	96
Г.І. Денисик, Л.І. Стефанков, О.П. Чиж Географи України – місцевим громадам (на прикладі Середнього Придністер'я)	98
Д.Р. Дідик Самотній туризм: суть поняття та перспективи розвитку в Україні	101
І.М. Дністрянська Вплив природно-географічних та історико-географічних чинників на формування регіональних відмінностей густоти сільської поселенської мережі України	104
С.М. Доброгорська Гастрономічний туризм очима студентів	107
А.С. Дубова Природокористування як один з наймасштабніших та інтенсивних способів перетворення природних комплексів	109
О.Ю. Елль Місце і роль екологічного туризму у краєзнавчій туристичній роботі в середній школі	111
А.А. Єрофєєв Підходи ГІС-оцінки ризиків для здоров'я населення від природно-вогнехвешевих інфекцій.....	113
О.М. Задєєнцев Аналіз показників житлового будівництва на території міськрад Сєвєродонєцько-Лисичанської агломерації.....	116
Н.А. Задонська Порівняльний аналіз умов розвитку рівнинних річок (на прикладі річкових систем Інгулу та Інгульцю)	119
С.В. Зуденкова Дидактичний потенціал краєзнавчого матеріалу на уроках географії.....	121
І. Кавецький, А. Лавецька Імідж міста в очах його мешканців – приклад Щєцина	123
М.О. Кирилук Картографування природно-заповідного фонду України: сучасний стан та перспективи	125
Ю.О. Кисельов, С.П. Сонько Суспільно-географічні аспекти периферійності центрального регіону України	128
Н.В. Клімова, А.Ю. Саркісов Особливості суспільно-географічного вивчення системи соціального захисту території	130

К.І. Ковальова	
Метод проектів при викладанні природознавства в 5-му класі.....	131
Т.О. Корж	4
Інтегративні підходи у вивченні сільського господарства в шкільному курсі географії.....	133
І.І. Косташук	
Соціальні негаразди як об'єкт суспільно-географічних досліджень в контексті розвитку регіонів	136
І.І. Косташук, Ю.О. Білоус	
Науковий підхід у викладанні географії як інструмент підвищення якості знань учнів.....	138
В.С. Кураба	
Зелені хутори Таврії як модель історико-культурного парку і модернізації культурного ландшафту регіону.....	141
О.М. Лейберюк, А.С. Кушнір	
Структура та особливості наповнення бази даних палеоґрунтознавчих досліджень голоцену в межах рівнинної частини України	143
С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк	
Процес децентралізації в Україні – сучасний стан та проблеми росту.....	145
М.О. Логвинова	
Міждисциплінарні дослідження внутрішньо переміщених осіб зі сходу України у працях українських науковців	148
Х.О. Маляренко	
Передумови природокористування і організації територій причорноморських регіонів України	152
Ж.М. Матвійшина, А.С. Кушнір, С.П. Дорошкевич	
Сучасні і давні ландшафти ранньослов'янського городища (VIII ст. н.е.) поблизу смт Опішне.....	154
К. В. Мезенцев, Н. І. Проватар	
Публічні простори міста: чи є місце для соціальних комунікацій?	157
А.Л. Мельничук, О.М. Гнатюк	
Локальна мозаїка ідентичності населення міста Вінниці	159
С.К. Мізіна	
Вплив меліорації на природні ландшафтні комплекси басейну річки Трубіж	162
А.А. Мозговий	
Інновативні методичні прийоми географічного дослідження міських конфліктів у цифрову добу	164
І.І. Мойсієнко, П.М. Дайнеко	
До питання необхідності створення ботанічного заказника «Старошведський»	167

Р.С. Молікевич, Д.С. Станика Регіональна диференціація якості харчування населення України	169
Г.Ю. Нападівська Відміни в управлінні видами природних ресурсів органів місцевого та державного рівня	173
І.Ю. Наседкін, В.Б. Слюта Розвиток карстових процесів на Чернігівщині (за даними моніторингу ЕГП)	176
Я.Б. Олійник, Т.В. Нич Регіональні особливості банківської сфери України	178
Н.В. Омельченко, І.О. Пилипенко Центро-периферійні тенденції в електоральній поведінці населення м. Херсона	181
І.В. Остапенко Використання інноваційних технологій у процесі вивчення соціально-економічної географії світу	184
В.А. Паренюк Регіональна диференціація безробіття молоді в Україні	188
С.А. Покляцький Методика оцінювання соціальних ризиків (на прикладі Київської області)	191
К.А. Поливач, В.С. Чабанюк Атласна геоінформаційна система культурної спадщини України	194
Ю.Ю. Пологовська Квазіпрофесійна діяльність як сучасна технологія формування профорієнтаційної компетентності у майбутніх вчителів географії	198
І.С. Польова Роль ГІС-картографування в розвитку регіонів	201
О.В. Попова Методичні особливості проведення навчальної екскурсії на Запорізький залізничний комбінат	203
Л.А. Прохорова, О.В. Непша, Т.В. Зав'ялова Заходи по зниженню впливу автотранспорту на довкілля міста Мелітополь	205
С.О. Пугач Зближення соціальних інтернет-мереж та геоінформаційних систем: виклики для географічної науки	208
І.Г. Савчук Значення експорту в економічному розвитку Херсонської області	210

2. Отчет по теме “Опытнo-исследовательские работы на участке проектируемого канала объекта “Отвод в Утлюкский лиман шахтных вод ЗЖРК” в Запорожской области. – К.: Укргипроводхоз, 1994.
3. Топузов О.М. Загальна методика навчання географії: підручник / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К.: Картографія, 2012. – 512 с.
4. Чернихова Є.Я. Учебные экскурсии по географии / Є.Я. Чернихова. – М.: Просвещение, 1980. – 189 с.

Л.А. Прохорова, О.В. Непша, Т.В. Зав'ялова
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
fiz_geo@ukr.net

ЗАХОДИ ПО ЗНИЖЕННЮ ВПЛИВУ АВТОТРАНСПОРТУ НА ДОВКІЛЛЯ МІСТА МЕЛІТОПОЛЬ

У зв'язку з тим, що автотранспорт являється одним з основних джерел забруднення повітряного басейна міста Мелітополь, необхідність боротьби з цим забрудненням достатньо важлива, що здійснюється різноманітними засобами активного і пасивного характеру [5].

До групи активних заходів належать: введення телеавтоматичних і автоматизованих систем управління дорожнім рухом, реконструкція вулично-дорожньої мережі, обмеження кількості автомобілів підвищеної вантажопідйомності, підвищення швидкості руху автомобілів, повна заборона руху автомобілів в окремих зонах міста (утворення зон пішохідного руху). В результаті застосування всіх вказаних заходів можливе зниження об'єму відпрацьованих газів і концентрації токсичних речовин до 25-30 % [1, 2].

У теперішній час в м. Мелітополь застосовується низка заходів щодо зниження рівня забруднення довкілля викидами автотранспорту. Так, існує функціональний поділ транспортних магістралей міста з виводом транзитних потоків за межі центра міста (вул. Воїнів-інтернаціоналістів, вул. Ломоносова). На окремих вулицях міста введено односторонній рух автотранспорту (частково вул. Михайла Грушевського, вул. Університетська, вул. Генерала Петрова, вул. Староміська, вул. Дмитра Донцова).

До групи пасивних заходів відносяться: озеленіння магістралей і магістральних територій, встановлення стінок-екранів, будівництва проїжджої частини у виїмці або тунелі, зведення будівель-екранів з підвищеними шумо- і газозахисними властивостями, зонування приміагістральних територій житлових мікрорайонів. Загальна ефективність усіх заходів даної групи досягає 30-40 % [1].

Конкретне використання вказаних заходів повинно вирішуватись на основі техніко-економічного аналізу і транспортної дорожньої ситуації, зони міста і характеру забудови, динаміки розвитку міста, транспорту і магістралей [4].

Одним з можливих шляхів зниження рівня загазованості повітря магістралей і приміагістральних територій – удосконалення організації руху

потоків автомобільного транспорту і конструктивно-планувальні прийоми забудови приміагістральних територій. Концентрація забруднюючої речовини в приземному шарі повітря міських магістралей – функція об'єму і складу відпрацьованих газів в умовах їх розсіювання. Загальний об'єм відпрацьованих газів, їх склад визначається умовами руху автомобільного транспорту в місті, складом і інтенсивністю транспортних потоків тощо. Умови розсіювання залежать не тільки від метеорологічних, але і від об'ємно-планувальних прийомів забудови: розташування магістралі в плані міста, поздовжній профіль, орієнтація стосовно напрямку вітрів, поперечний профіль (наявність розділових смуг, озеленіння, загальна ширина магістралі на лінії забудови). Так, щільна забудова центральної частини міста (пр. Б. Хмельницького, вул. Героїв України) не тільки суттєво впливає на швидкість руху в місті, але і певним чином знижує притік «чистого» повітря з приміагістральних територій, необхідного для розбавлення об'єму відпрацьованих газів і забезпечення кратності зміни приземного повітря магістралі. Вільна забудова (вул. Ломоносова) сприяє зворотному ефекту.

Ступінь продувності забудови показує коефіцієнт ажурності забудови, який змінюється від 1 (збудова відсутня) до 0 (вся територія зайнята збудовою). Існує теоретична залежність коефіцієнту ажурності від щільності (кількості поверхів) забудови. Встановлено, що коефіцієнт ажурності забудови збільшується з підвищенням кількості поверхів (щільності) забудови [1].

Озеленіння магістралей і приміагістральних територій м. Мелітополь також широко застосовується в якості ефективного заходу по зниженню забруднення повітря міста. Вздовж основних магістралей висаджені однорядні (пр. Б. Хмельницького, вул. Ломоносова), а також багаторядні (б-р 30 років Перемоги) деревно-чагарникові насадження, наділені достатньо високою пило- і газоосаджуваною здатністю (табл. 1).

Таблиця 1

**Властивості рослин, які використовуються для створення
санітарно-захисних зон та населених пунктів [3]**

Українська назва	Життєва форма	Латинська назва	Середня відносна стійкість до газопилових викидів, бал	Поглинання CO ₂ однією рослиною г/вегет. період	Поглинання пилу однією рослиною г/вегет. період
1	2	3	4	5	6
Гледичія звичайна	Дерево	Gleditsia triacanthos	4,0	-	18,0
Клен ясенє- листний	Дерево	Acer negundo	4,0	30	33,0
Тополя чорна	Дерево	Populus nigra	4,0	180	4,0
Шовковиця біла	Дерево	Morus alba	3,8	180	34,0
Ясен звичайний	Дерево	Fraxinus exrelsiar	3,8	170	27,0
Тополя пірамідальна	Дерево	Populus italika	3,7	180	30,0

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Каштан кінський	Дерево	Aesculus hippocastanus	3,6	100	-
Клен гостролистний	Дерево	Acer platanoides	3,5	20	20,0
Липа серцелиста	Дерево	Tilia cordata	3,5	100	-
Акація біла	Дерево	Robinia pseudoacaccia	3,4	10	4,0
Тополя біла	Дерево	Populus alba	3,3	-	30,0
Клен татарський	Дерево	Acer tataricum	3,2	-	1,0
В'яз гладкий	Дерево	Ulmus laevis	3,0	80	18,0
Маслинка вузьколиста	Чагарник	Eleagnus angustifolia	4,0	-	1,5
Маслинка срібляста	Чагарник	Eleagnus argentea	3,7	-	2,0
Бузок звичайний	Чагарник	Syringa vulgaris	3,25	-	1,6

Таким чином, заходи по зниженню забруднення повітря викидами автотранспорту здійснюються засобами як активного, так і пасивного характеру. Найбільш доцільно здійснювати їх комбіноване застосування.

Література:

1. Екологія міських систем : навч. посіб. / О.М. Климчик, А.П. Багмет, Є.М. Данкевич, С.І. Матковська. Житомир : Євенок О.О., 2016. Ч. 1 : Природно-техногенні комплекси. 460 с.
2. Кучерявий В.П. Урбоекологія. Львів: Світ, 1999. 440 с.
3. Лаптев О.О. Екологія рослин з основами біогеоценології. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 144 с.
4. Стецишин М.М., Зав'ялова Т.В., Непша О.В. Сучасний стан забруднення атмосферного повітря в Запорізькій області та шляхи його покращення. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2018 року). Бердянськ: БДПУ, 2018. Ч. 1. С. 42-44.
5. Sakun M., Hryshko S., Nepsha O., Tambovtsev G. Anthropogenic transformation of the geographical environment of the city of Melitopol and Melitopol region. *Актуальные научные исследования в современном мире* // Журнал. Переяслав- Хмельницький, 2019. Вып. 4(48), ч. 2. С. 85-89